

ročník 21 regionálny mesačník číslo 1 január 2011

Všetko krásne v Novom roku, dobrých ľudí hned' po boku. Veľa šťastia, veľa zdravia, nech sa všetky plány daria. Šťastný Nový rok chcem Vám priať, aby človek človeka vždy mal rád, aby jeden druhému vždy viac šťastia prial, aby nový rok za to stál.

PREDSTAVUJEME MESTÁ A OBCE NOVOHRADU

NOS Lučenec v rámci monitoringu miest a obcí regiónu uvádza cyklus „**Predstavujeme mestá a obce Novohradu**“. Ide o reportáže zamerané na oblasť miestnej kultúry. Pokračujeme obcou:

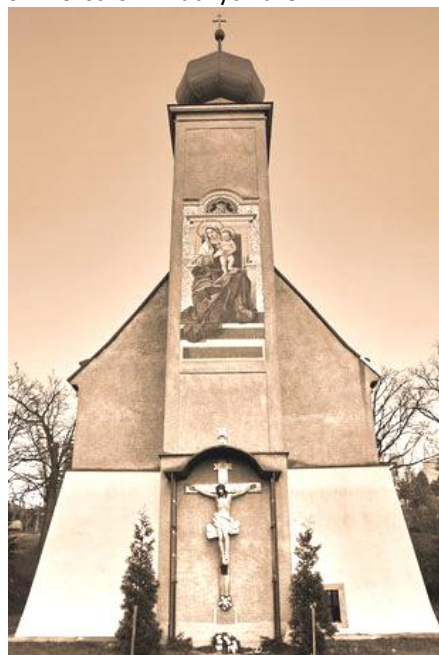
VIDINÁ

História:

Prvá písomná zmienka o obci pod názvom VYDAFALUA je z r. **1335**. Prvým známym zemepánom Vidinej v r. 1548 bol Luka Benedek. V r. 1598 sa zemepánom stal Žigmund Forgáč a tomuto rodu Vidiná patrila približne do roku 1770. Neskôr sa ako majiteľ obce spomína v r. 1773 Pavol Vattay. Dňa 25.6. 1890 kúpili vidinský veľkostatok Asbóthovci a boli poslednými majiteľmi obce. Vybudovali za dedinou hospodárstvo Bolondtó (Bláznivé jazero), ktoré slúžilo ako potravinová základňa. V rokoch 1894 bol založený Vojtechom Štenrichom pivovar. Cez Vidinú prechádzal 13. 9. 1930 T.G. Masaryk, prezident republiky aj so svojim sprievodcom, celá dedina ho vítala slávnostnou výzdobou. V r. 1938 sa Vidiná stala pohraničnou obcou, od r. 1971 sa stala miestnou

časťou mesta Lučenec. A od r. 1990 získala znovu samostatnosť. Najvýznamnejšou dominantou obce je barokový **kaštieľ** z roku 1706, postavený na základoch pevnosti pravdepodobne z husitského obdobia. Neoddeliteľnou súčasťou tejto kultúrnej pamiatky je i park s množstvom vzácných drevín.

Významnou kultúrnou pamiatkou je **rímsko-katolícky kostol** Božského srdca Ježišovho - základný kameň bol polo-

žený už v r. 1900, ale samotná výstavba začala až v roku 1907 a trvala do r. 1911. Kostol postavila rodina Asbóthovcov podľa projektov kostola v Trausenteine v Bavorsku.

Ďalej je to baroková evanjelická **zvonica** z pol. 18. storočia. V obci bola v r. 1994 na budove kaštieľa osadená **Pamätná tabuľa** na počesť 145. výročia založenia Uhorskej geologickej spoločnosti, je dvojazyčná.

Vidiná bola rodiskom významných osobností. Boli to zástupcovia rodu Kubínyovcov, najmä **František Kúbínyi** (nar. 21.3.1796 vo Vidinej), ktorý bol slúžnym Novohradskej župy. V roku 1858 bol členom Uhorskej akadémie vied a bol zakladateľom Národného múzea v Pešti. Ďalšou významnou zemepánskou rodinou boli **Ján a Hedviga Asbóthovci**, práve ona r. 1927 darovala celý majetok Spoločnosti Božieho slova.

Pokr. zo str.1

Rodákom z Vidinej bol aj jeden z najznámejších veterinárnych lekárov **Prof. MVDr. Ján Kottman - Júdove**, ktorého bohaté spomienky na obec sú opísané v publikácii Vidiná. **NOGE Július**, literárny historik a kritik, od r. 1973 vedecký pracovník Literárnovedného ústavu SAV. Používal pseudonym Juraj Vidoveneč a práve teraz si pripomíname 80. výročie jeho narodenia (30.1.1931 Vidiná). Mladosť vo Vidinej prežil aj výtvarník **Tibor Pupala**, ktorý tejto obci daroval 10. júna 2004 spolu 81 obrazov.

Tibor Pupala

Vidiná bola prímestská obec, čo ovplyvňovalo aj kultúrny život. Ľudové zvyky boli podobné ako v okolí, ale napr. obchôdzky s figurínou symbolizujúcou zimu nevolali Morena, ale tzv. „**chodenie s váľulou**“. „*To sa tak robilo, že sme sa stretli v smrtnú nedeľu pret Veľkou nocou detí, chlapci aj dievčence. Váľula bola zo slami spravená figurína na papeku. Prešli sme celou dedinou, všade nám dačo dali, keď sme dokončili pieseň: „Váľula váľ, za koho ťa dám. Za starého Bucka, čo mu v hlave bucká...“.*

Populárne boli „**šúpačky**“ u misionárov – vylupovanie šúľkov kukurice zo šúpolia. Misijný dom vo Vidinej až do roku 1949 obohacoval aj kultúrne dianie v obci.

Hlavným centrom kultúry bol v minulosti kaštieľ, najmä zásluhou pani grófký Asbóthovej. Divadlá sa hrávali počas vidinských pútí na „Božské srdce“ v parku pri kaštieli na provizórnom javisku. Hry boli doprevádzané živou hudbou a spevokolom, ktorý viedol páter Felix Drevček. V roku 1929 nacvičil veľkolepú spevohru „Kristus víťazí“. Osvetová beseda vznikla r. 1952, hrávali sa divadlá, bol založený rozhlasový a spevácky krúžok, fungovala knižnica. Pri dobrovoľnom požiarom zbore bol vytvorený ochotnícky divadelný súbor **Škorec** pod vedením Jána Pavkovčeka.

Známe boli aj zábavy pri studni na „pľaci“ v strede dediny.

Vidinčania mali divadelný súbor pod vedením učiteľa Pavla Danku, ale aj ženskú spevácku skupinu, ktorú viedol prof. Ladislav Bencze. V roku 1979 vzniklo v obci **Divadelné štúdio** pri Okresnom osvetovom stredisku v Lučenci so sídlom vo Vidinej. Činnosť štúdia riadil Vladimír Sadílek a v jeho réžii nacvičili div. hru Antígona. V roku 1981 z iniciatívy divadelných nadšencov Jána Pavkovčeka, Milana Kaplána a Štefana Kocúra vznikol samostatný divadelný súbor **Škorec** pri ZO ZPO. Nacvičili niekoľko divadelných hier - Kuchárky z Ovseného, Prelúdiu v mol, Tri hrste fazule a i. Úspech dosiahol v r. 1984, keď v divadelnej súťaži Poltárska jar obsadil I miesto celkom z desiatich súborov. Zúčastnil sa r. 1986 aj 4. ročníka celoslovenských ochotníckych divadiel v Solčanoch.

Tradičný recept v nárečí na **Čirovku** od Olgy Kropáčovej:

„*Dá sa variť trošku zeleňini koreňovej lebo nastrúhanej, lebo na kusi pokrájanej, do toho hríbi. Buť plávki, lebo pečiariki, lebo janiki naložené v soli. Potom záprašku a do toho ten čír. Z jedného vajička sa spravil a porajbal sa. Pret tím iba štipkali, spravili čír taki štipkaní. Cesto na čír – jedno vajičko zabiť, soľ nedat', lebo bi zmeklo a koľko vajičko popilo, toľko múki, abi také tvrčie bolo. Ket polievka vrela, rajbalo sa to priamo. Ináče túto polievku mali u gazdov aj na raňajku, ale vtedy bes tej zeleňini“.*

Súčasnoscť:

Erb obce tvorí červený štít, v ktorom zo zlatej obľej pažite vyrastajúce tri zlaté klasy, nad ktorými sa vznášajú tri zlaté hviezdy. Starostom obce je už druhé volebné obdobie **Vladimír Ragač**.

Vidiná má 1814 obyvateľov.

Kultúrny život v obci aj dnes pulzuje naplno, pracuje tu niekoľko umeleckých zoskupení, ktoré propagujú Vidinú. Predovšetkým je to zásluhou dedinského folklórneho súboru **Škorec**, ktorý vznikol v roku 1991 pri MO Matice slovenskej.

Zásluhu na jeho vzniku mal Juraj Olšiak – heligonkár. Pôsobil dlhé roky aj v detstvom folklórnom súbore Konôpka, ktorý pôsobil pod vedením Viery Kamenскеj na ZŠ.

Folkloristov vedie Jozef Kucej, bývalý dlhoročný starosta a pod jeho vedením bolo nacvičených viacero programov – scénické pásmo „Svadobné zvyky“, „Dožinky vo Vidinej“, „Šúpanie kukurice“ atď. Námety čerpajú zo starých zvykov nielen v obci, ale aj z celého Novohradu. Pravidelne vystupujú doma, ale aj v susednom Maďarsku. Zúčastňujú sa krajských súťaží a častokrát víťazia na okresných súťažiach. Nemenej známa je aj ženská folklórna spevácka skupina **Vidovanky**, ktorá nacvičuje vo Vidinej, ale spolupracuje s FS Ipel' z Lučenca pod vedením Marcely Janštovej, pochopiteľne bývajúcej v tejto obci.

V autentických krojoch skupina pravidelne vystupuje so svojim tanečným a speváckym programom. A že je to s úspechom, to dokazuje ich postup na krajskú súťaž v Telgárte.

Vo Vidinej sa naposledy predstavili 8. 10. 2010 programom nazvaným „Rozpletanie kľbka ľudových piesní a tancov z Novohradu“. Toto pásmo vzniklo s podporou programu „Zelená pre seniorov Nadácie Orange“.

Mladým určite netreba predstavovať hudobnú skupinu **Lucky Brown Stripe**, ktorá taktiež nacvičuje v KD a vedie ju Mikuláš Rubint. Dalo by sa povedať, že priestory v KD sú maximálne využité.

Pokr. str. 3

Pokr. zo str. 2

Ale to nie je všetko, funguje v nich aj **Obecná knižnica**, vedúcou je p. Vilhanová a okrem klasických knižničných služieb sa v jej priestoroch konajú rôzne zaujímavé podujatia, naposledy to boli predvianočné tvorivé dielne pre deti. Pripravuje ich Klub Stromu života **Borievka** pod vedením Evy Belanovej.

Vo Vidinej sa každoročne organizuje množstvo kultúrnych akcií – fašiangy s pochovávaním basy, stavanie a rúcanie mája, oslavy Dňa matiek, Festival hudobného folklóru, výstavy tekvic, príchod Mikuláša, vianočné programy a p.

Fašiangy

Očakávaným a obľúbeným podujatím je „**Rozlúčka s letom**“, ktorá sa koná obyčajne poslednú augustovú sobotu a prekvapením sú vždy rôzne atrakcie pre deti. Veľmi dobrú činnosť vyvíja MŠ so zaujímavým názvom „U Veveričky“.

Do kultúrno-spoločenského diania sa aktívne zapája aj MO Matice slovenskej, ktorá od roku 1990 oživila svoju činnosť. Taktiež občianske združenie **KROP** (kreativita, radosť, ochota, pomoc) sa podieľa na kultúrnych aktivitách obce, okrem iného prevzalo patronát aj nad jarmokmi ľudových remesiel a tradícií a 25.9. 2010 zorganizovali už druhý ročník.

Medzi posledné tohtoročné podujatia je možné zaradiť aj IV. ročník Medzinárodného festivalu európskych tanečných súborov moderného tanca Ohnivá mladosť – Jagalo ternipen, ktorý sa uskutočnil 8.12.2010 v Dome kultúry vo Vidinej. V sobotu 11.12. sa konalo aj zaujímavé podujatie „Vianočný stôl“ a bol naozaj plný prekvapení.

Koledníci pátra Vagaša

Na území obce sa nachádzajú aj prírodné zaujímavosti. Dňa 29. 07. 1991 bol vykonaný zápis chránených území v katastri obce Vidiná. Do kategórie B boli zapísané: Vidinské platany v areáli parku kaštieľa a Vidinské katalpy v areáli parku kaštieľa.

O obci bola vydaná publikácia „Vidiná 1335 – 2005“, autorom je RNDr. Dušan Culka.

Informovanosť občanov okrem stránky www.vidina.sk zabezpečuje aj občasný **Vidinské noviny**.

Vo Vidinej bývajú aj - manželia Šnúrikovci, Ján je redaktor mestských novín v Lučenci, ale spolu s manželkou sú aj vynikajúci bočisti a reprezentujú nielen Slovensko na svetových majstrovstvách, ale pochopiteľne aj svoju obec takýmito

úspechmi zviditeľňujú. Okrem priestorov v kultúrnom dome sa na organizovanie podujatí využíva aj široko-ďaleko známy hostinec Furman, kde sa krstil nový album zvolenskej skupiny.

Významným krokom pre obec bolo podpísanie zmluvy o spolupráci s obcou **Egyházasdengeleg** v MR roku 2002. Táto malá dedinka sa nachádza na juhovýchodnej časti novohradskej župy. Obec bola osídlená už v priebehu Keltovej, prvá písomná zmienka pochádza z roku 1221. Pôvodnú kolonizáciu dengelegských Slovákov začiatkom 18 st. vykonali Podmaniczkyovci, ktorí zavolali slovenských poddaných do Dengelegu. Od tejto doby je dedina Dengeleg dvojazyčná. Vidinčania túto partnerskú obec pravidelne navštevujú a aktívne sa zapájajú do viacerých spoločných podujatí. Tak tomu bolo aj 19. júna, keď sa v družobnej obci Egyházasdengeleg konali zaujímavé súťaže.

Varenie kapustnice je bežné aj u nás, ale súťaž „**O najlepšiu domácu pálenku**“ by rozhodne zabodovala aj na Slovensku, ale sú to aj tzv. otcovské súťaže, čo je príprava raňajok so zaviazanými očami. Deň ako stvorený na zábavu - jedenie, pitie a udržiavanie priateľských vzťahov obyvateľov obidvoch družobných obcí. A o to predsa ide.

SLOVAN-VIDINÁ

Zdroj: Vidiná 1335-2005, internet, RNDr. Culka

STALO SA V NOVOHRADĚ

„Zomrela“
Divadelná jeseň
2010

divadelná jeseň

„Nech žije“ Divadelná jeseň 2011

Od 14.10. do 15.12. prebiehal tento unikátny cezhraničný projekt nazvaný **DIVADELNÁ JESEŇ 2010**. Začala už tradičným happeningom divadelníkov v uliciach Lučenca a skončila slávnostne sprievodným podujatím – charitatívny koncert rodákov z Novohradu nazvaný „Večer svetových operných árií a piesní“.

Divadelná jeseň v čišlách:

Trvala počas troch mesiacov, 29 dní žil Novohrad divadlom, celkom bolo odohraných 20 inscenácií v 27 predstaveniach, z toho bolo 8 predstavení bolo venovaných detskému divákovi. Tri zahraničné DS z MR odohrali 9 predstavení. Divákovi sa predstavilo celkom 5 profesionálnych divadiel a 13 amatérskych. Aj keď tento pojem nerád používam, lebo častokrát sú títo „amatéri“ lepší ako platení profesionáli. Celkový počet návštevníkov bol takmer 5000. Najväčší divácky ohlas zožalo divadlo Astorka Korzo 90 z Bratislavy. Okrem hlavného programu prehliadky sa konali aj sprievodné podujatia – bolo ich 8. V rámci nich sa uskutočnili dve Novohradské improvizáčnej ligy - 3. ročník súťaže v divadelnej improvizácii, výstava, súťaž a p.

Boli udelené aj ocenenia – Cena Národného osvetového centra – Pocta generálneho riaditeľa NOC divadelnému súboru Timrava pri príležitosti 65. výročia vzniku. Zároveň Blahoželanie NOS v Lučenci DS Timrava a DS Opona

DS Timrava Lučenec – Štyri ročné obdobia

OZ Opona Poltár – Ženský zákon

v Poltári pri príležitosti 30. výročia založenia. Všetko sa to dialo celkom na 7 javiskách v regióne, kde sa hrali divadelné predstavenia, najviac pochopiteľne v Lučenci, v Dome kultúry B.S. Timravy a v CVČ Magnet, ale hralo sa aj vo Filákovce, Radzovciach, Poltári, Kokave nad Rimavicou a Budinej. Zároveň naše 3 div. súbory vystúpili v susednom Maďarsku, kde odohrali celkom 7 predstavení.

Divadlo J. Kármána Lučenec – Bláznivá nedeľa

V rámci happeningu divadelníkov sa predstavil aj rakúsky komik Christoph Priesner z Theater Leela

Tento ročník bol teda zas o niečo zaujímavejší, nakoľko sa podarilo získať finančné prostriedky z Vyšehradského fondu. Preto sa na projekte podieľal aj partner z Maďarska, a to Kultúrne stredisko Kálmana Miksátha Balázské Ďarmoty. Išlo o výmenu predstavení, čiže naše súbory vystúpili v MR a maďarské u nás.

Slovenské divadlo Vertigo z Budapešti – Šestka pre šťastie

Je potrebné spomenúť aj organizátorov podujatia:

BBSK – Novohradské osvetové stredisko Lučenec, Mesto Lučenec, Balassi Bálint Megyei Könyvtár és Közművelődési Intézet Šalgótarján, Miksáth Kálmán Művelődési Központ Balassagyarmat, Euregióń Neogradiensis, OZ Caduceus, OZ Tímrava....

Podujatie je súčasťou projektu **“To, čo nás spája – kultúra bez hraníc”**, ktorého cieľom je ukázať všetkým obyvateľom slovenského Novohradu a maďarského Nógrádu, že hranice a ani jazyk netvorí bariéru, ktorá je neprekonateľná.

A čo dodať na záver? Každý, kto sa niekedy podieľal na podobnom projekte, ten to vie oceniť a asi by bez váhania povedal: „Klobúk dole a veľké ďakujem všetkým zainteresovaným a pochopiteľne aj divákovi, veď pre nich sa to robí“.

Aktéri DS Zsákszínház Filákovo v hre Stretnutie

Novohradská improvizáčna liga

Záver Divadelnej jesene 2010

OZ CADUCEUS MESTO LUCENEC ZŠ LUCENEC divadelná liga
EUROREGIÓń NEOGRADIENSIS BBSK - NOVOHRADSKÉ OSVETOVÉ STREDISKO ZVÁZ SLOVÁKOV V MAĎARSKU
Vás pozývajú na Vianočný koncert

VEČER SVETOVÝCH OPERNÝCH ÁRIÍ A PIESNÍ
CHARITATÍVNY KONCERT RODÁKOV Z NOVOHRADU

ďňa 15.12.2010 o 19.00 hod.
Dvorana Reduty, Vajanského 2, Lučenec

VSTUPNÉ: Predpredaj: 10,- €
Na mieste: 13,- €
PREDPREDAJ: Kino Apollo, DR.BST, MIC, Trávnisty s.r.o.

V Lučenci sa Vám predstavia hviezdy svetových operných scén Vladimír Chmelco, Petra Peľa Nitová, Katarína Perenciová, Andrea Duptáková
Klasičný doprovod: Galina Alechkevich, Martina Svitková, Anna Burdová

ADVENTNÉ STRETNUTIE

Regionálnu prehliadku cirkevných a svetských speváckych zborov pod názvom „Adventné stretnutie“ usporiadali organizátori v sobotu 4.12.2010 o 15.00 hod. v rímsko-katolíckom kostole Navštívenia Panny Márie v Lučenci. Zúčastnili sa jej 3 spevácke zbory: ženský spevácky zbor **Melódia** z Fiľakova, ženský spevácky zbor **Jazmín** z Radzoviec a chrámový zbor **Campana** z Brezničky. Štvrtý ročník podujatia sa vydaril a spokojní môžu byť aj organizátori: **BBSK – Novohradské osvetové stredisko v Lučenci, Rímsko-katolícka cirkev, farnosť Lučenec a Chrámový spevácky zbor Campana z Brezničky.**

Ženský spevácky zbor **Jazmín** z Radzoviec

RADUJME SA!

Dňa 11. decembra 2010 sa konal tradičný predvianočný program v priestoroch Mestského kultúrneho strediska vo Fiľakove. Už o 15.00 hodine sa otvárala brána na nádvorí MsKS, kde sa začal Vianočný jarmok a trval až do konca podujatia.

V rámci programu boli odovzdané ceny za rozvoj maďarskej kultúry v Novohrade za rok 2010. Ocenení boli **József Puntigán** z Lučenca, **František Koronczi** z Fiľakova, **Mária Mártonová** z Radzoviec a detský folklórny súbor **Pitypang** z Lučenca.

V kultúrnom programe vystúpila ľudová hudba **RÉV**, speváčka **Éva Korpás** a detský súbor **Pitypang**. Po skončení kultúrneho programu nasledoval Dom hier a výroba vianočných ozdôb. Počas celého programu vládla skvelá, vianočná nálada, prítomní si mohli vychutnať domáce pečené koláče a tradičnú vianočnú kapustnicu. Organizátormi podujatia boli ZO Csemadoku vo Fiľakove, Novohradský oblasťný výbor Csemadoku v Lučenci a BBSK-Novohradské osvetové stredisko v Lučenci a ďalšie občianske združenia mesta Fiľakovo. **Karol Galcsík**

POSOLSTVO VIANOČ

Pod týmto názvom sa uskutočnili dva vianočné programy v nedeľu 19. 12.2010, najskôr to bolo v kultúrnom dome **Divín** o 15.00 hod. a o 17.30 pokračoval program v **Píle**. Návštevníkom priblížil tradičné zvyky a obyčaje folklórny súbor **KOKAVAN** z Kokavy nad Rimavicou.

LITERÁRNY KLUB „bez snov“

Každoročná prezentácia tvorby členov literárneho klubu pri NOS v Lučenci, ktorého skratka V. L. A. S. znamená **Vreckové letisko anjelských snov**, dýchala vianočnou atmosférou.

Pokr. zo str. 6

LITERÁRNY KLUB „bez snov“

V pondelok 20. decembra 2010 sa stretli v priestoroch Novohradského osvetového strediska. Tentokrát to nebolo tradičné Letisko pre sny, ale skôr by sme ho nazvali Letisko bez snov. Šetrí sa na všetkom, ale napriek tomu sa koncoročné stretnutie vydarilo.....

V roku 2011 si LK pripomenie 20. výročie založenia. Plány sú veľké, cyklus podujatí či vydanie zborníka, žiaľ vždy to môže skomplikovať „dobrá“ úradnícka duša. Veď nestačí len nápad, dotáciu musí niekto aj odsúhlasiť....

P. Hanka Košková

Karolovský výstup v Tuhári

Občianske združenie Pre rozvoj obce Tuhár a KST Tuhár Bralo, organizovali v sobotu 6. novembra 2010 tradičný Karolovský výstup na Bralo a Bralce už po 17. krát.

Za krásneho počasia sa turistiky zúčastnilo približne 150 milovníkov prírody z rôznych kútov kraja. Bolo okolo 13 stupňov a skoro jasná obloha. Na vrchole Bralcov sme sa odfotili pri novopostavenom dvojkríži, ktorý postavili Miro, Karol, Peter Čemanovci, Marian Martinský a Marek Ufrla, a za to im patrí veľké ďakujem. Niektorí turisti si opiekli slaninku a klobásku na pripravenom ohnisku. Po ukončení výstupu nás čakalo občerstvenie v Hostinci Eva v Tuhári, kde nás pohostili výborným gulášom. Teší ma, že výstupu sa zúčastnilo veľa mladých ľudí a budem rád, keď sa stretneme na Brale a Bralcoch opäť o rok na 18.ročníku Karolovského výstupu v krásnom prostredí prírody v Tuhári.

Peter Čeman

V Píle ožili ochotníci.

Nadšenci nacvičili div. predstavenie „Dedinka v údolí“. Účinkovali v ňom: Stanislava Uhrinová, Lenka Valková, Tomáš Suja, Ľubomír Aláč, Miroslav Mitter, Monika Rapanová a Jaroslava Matúšková. Jednoducho sa stretli a povedali si, nacvičíme divadlo. A podarilo sa. V nedeľu 25.10.2010 sa konala premiéra predstavenia v štyroch dejstvách. Všetko dobre dopadlo, diváci najskôr plní očakávaní, neskôr odchádzali spokojní. Entuziazmus týchto mladých ľudí zožal svoje ovocie. Dokonca si navrhli a zhotovili aj kulisy. Celú premiéru nahrali na DVD. Len tak ďalej. Starosta, Ing. Dobrocký môže byť spokojní, že v dnešnej dobe sa zrodilo v jeho obci niečo tak obrodzujúce. Teraz treba len pokračovať a dúfam, že o rok pozvú aj nás.

Kokavčan Pavel Bielčik v Yeosu a Soule.

Len štyria umelci reprezentovali Slovensko na Svetovom festivale umenia a kultúry v dňoch 3.-5. 12. 2010 v Kórey. Spevom a hrou na fujare, tým sa predstavil Pavel Bielčik. Kórejskí návštevníci sledovali jeho vystúpenie s nemým úžasom. Bola to prezentácia SR, ale pochopiteľne aj zviditeľnenie Kokavy a celého Novohradu. Sme právom hrdí, že v našom regióne žijú takýto majstri svojho remesla. Držíme mu palce v jeho tvorivom kumšte.

Foto – zdroj – www.mzv.sk/seoul

Ľudia – roky – udalosti

Novohrad je hrad prepevný

Stredoškolský učiteľ, textár, publicista **Mgr. Pavel Fábry** sa narodil 19. 12. 1940 v Nitre. Základné vzdelanie získal v Baťovanoch (dnes: Partizánske) a v Modrom Kameni. Maturoval v r. 1958 na JSŠ v Modrom Kameni. V r. 1958-63 študoval na FF UK v Bratislave. V r. 1963-2008 pôsobil ako stredoškolský učiteľ, neskôr aj zástupca riaditeľa na Konzervatóriu v Košiciach. V r. 1997-99 externe prednášal rétoriku na Katedre pedagogiky UPJŠ v Košiciach. Žije v Košiciach.

Pán profesor, začnime náš rozhovor vo vašom rodnom Novohrade – v Modrom Kameni ...

Nadšeným západonovohradčanom – Modrokamenčanom som sa stal za veľmi bizarných okolností. Obidvaja rodičia sa narodili a vyrástli v Modrom Kameni, ja som však až do desiatich liet žil s rodičmi v Baťovanoch. Môj otec, Zoltán Fábry, zakladateľ baťovských aktivít v Novohrade (pamätná tabuľa na rodnom dome), bol obchodným riaditeľom firmy Baťa na Slovensku. Voňavý modrokamenský vzduch som však oňuchával od malička – prázdniny som trávil u starkých. Môjho otca 3. mája 1950 zatkli (zlovestné päťdesiate roky!) a 5. decembra 1950 prišiel príkaz odsťahovať sa z Partizánskeho. Nútene sme sa museli sťahovať do Gajdla, opustenej horskej samoty po vysťahovaných Nemcoch, kdesi nad Prievidzou. Na korbe nákladného auta sme sa tiesnili s matkou, šesťročnou sestrou a dvojročným

bratom. Stal sa však zázrak, šofér, dobrá duša, nás odviezol do Modrého Kameňa, kde žili starí rodičia. Iste veľa riskoval. Tak som sa 5. decembra 1950 stal Modrokamenčanom. Hoci na mňa pozerali ako na triedneho nepriateľa, žili sme z ruky do úst. Zažil som tam krásne samotárske detstvo, ku ktorému sa neskôr pridalo aj niekoľko verných priateľstiev.

Vaša celoživotná profesionálna kariéra sa viaže k jedinému pracovisku – košickému konzervatóriu. Spomeniete si ešte na vaše začiatky?

Na Konzervatórium v Košiciach som nastúpil v septembri 1963 a bez presťania som tam pôsobil 45 rokov. Vyučoval som slovenčinu, ruštinu, ale aj dejepis, občiansku náuku. Po založení hudobno-dramatického oddelenia som bol jeho vedúcim, v rámci ktorého som vyučoval fonetiku a javiskovú reč. 18 rokov som bol zástupcom riaditeľa pre humanitné odbory. Spolu so mnou nastúpila moja konškoláčka z alma mater prof. Soňa Klemová, veľmi na mňa formujúca pôsobila prof. Mária Potemrová. Škola na Leninovej (dnes Hlavnej) ulici sídlila v neupravenej budove plnej sutín a zemiakových skladov v pivničných priestoroch s neodmysliteľnými čulými potkanmi. Až postupne, vďaka vtedajšiemu riaditeľovi Dr. Teodorovi Hirnerovi získalo konzervatórium lesk výstavných interiérových priestorov. Sám som ako začínajúci kantor býval v bývalom obchode s výkladom namiesto okna na hlavnú ulicu. Nastúpil som v rokoch „zlatých šesťdesiatych“ so závanom politického uvoľnenia. Blížil sa 4. máj 1968, výročie tragickej smrti M. R. Štefánika. Ja som konšpiratívne na písacom stroji rozmnožil pozvánky na štvrtomájovú manifestáciu na miesto, kde kedysi stávala Štefánikova socha, ktorú v r. 1949 vtedajšia politická moc dala odstrániť. Spoluorganizátorom tejto akcie bol môj kolega, dnes už nebohy prof. Pavel Takáč, ktorý s v mimovyučovacom čase nacvičil s dychowkou dovtedy zakázané vlastenecké piesne. Dychowka konzervatória maširovala so zakázanými tónmi celou hlavnou ulicou až k miestu bývalej sochy M. R. Štefánika, kde sa zišli tisíce ľudí s transparen-

tmi, spievalo sa, rečnilo ... Eštebáci márne pátrali po iniciátoroch, nevyňuchali nič. A dnes, je na mieste bývalej Štefánikovej sochy – vzduch. Košičania zabudli ...

Čo konkrétne zmenili revolúcie 1968 a 1989 v živote školy? Ako sa to dotklo vašej pôsobnosti?

Od prevratu v r. 1989 konzervatórium zmenilo najmä svoju adresu – bývalú, perfektne zariadenú budovu zabrala rímsko-katolícka cirkev v rámci reštitúcie pre svoju bohosloveckú fakultu. Škola teraz sídli v zrekonštruovaných reprezentačných priestoroch na Timonovej ulici v Košiciach. Mala a má výborných pedagógov, vychovala pre Slovensko, ale aj pre kultúrnu Európu rad interpretov, skladateľov, tanečníkov, hercov, hudobných pedagógov. Ich menoslov by bol určite veľmi dlhý. Som rád, že mnohí z týchto ľudí kultúrne formujú aj môj milovaný Novohrad.

Pristavme sa na chvíľu pri vašej textárskej a publicistickej činnosti ...

Pre svojho brata Juraja, speváka a skladateľa pop-music, som napísal rad textov, niektoré vyšli na kazete „Z melódie kvet“. Pre svojho kolegu, hudobného skladateľa Jozefa Podprockého som napísal texty k detským skladbám „Zuzkine hračky“. Dnes sa už textárčine nevenujem. Vo vydavateľstve Epos mi v r. 2003 vyšiel román pre mládež „Chlapčenský revír“, v r. 2008 mi Mestský úrad v Modrom Kameni vydal vlastivedno-turistickú publikáciu „Potulky po Modrom Kameni“. Som autorom Pamätnice Konzervatória v Košiciach (1991) a spoluautorom 300-stranovej publikácie Konzervatórium Košice 1951-2001, viacerých publikácií športového a spoločenského charakteru.

Vaše životné krédo?

Moje životné krédo je jednoduché: „Každý nemôže mať všetko“. Život ma to naučil. Záverom by som ešte chcel povedať, že Modrý Kameň je môj stred zemegule a zároveň aj silné liečivo – psychostimulans. Dýchať lesný modrokamenský vzduch chodievam pravidelne do svojej drevenej chalúčky pod Krákorovým vrchom medzi háj jedlých gaštanov.

Pokr. str. 9

Pokr. zo str. 8

Novohrad je hrad prepevný

Teší ma, že tam stále radi chodia aj moje deti a vnúčatá. Občas si zájdem aj do novohradskej metropoly – Lučenca, prejdem sa po hlavnej ulici, zájdem do kaviarne Slovan, kde spomínam na úžasné zážitky z mojich stredoškolských liet. A sponad Opatovej sa rád pozerám na panorámu s lučenskými „mrakodrapmi“. Podtrhnuté a zrátané – Novohrad je hrad prepevný!

PhDr. František M i h á l y

X. Trienále akvarelu
Medzinárodná súťažná
prehliadka súčasnej
akvarelovej tvorby

Trienále akvarelu je podujatie, ktoré má dlhoročnú históriu. Organizuje sa pravidelne už od roku 1983. Jeho cieľom je oboznámiť verejnosť so súčasnou akvarelovou tvorbou, priblížiť krásy tejto starej, v minulosti veľmi obľúbenej techniky a zároveň vzbudiť o ňu záujem umelcov.

Do jubilejného X. ročníka sa zapojilo 88 autorov s 219 dielami z piatich štátov - Slovenska, Maďarska, Poľska, Švédska a Českej republiky. Súťažné práce posudzovala medzinárodná odborná porota, ktorej predsedal profesor Ľudovít Hološka z Akadémie umení v Banskej Bystrici.. Vyhlásenie výsledkov súťaže a udelenie cien autorom sa uskutočnilo na vernisáži výstavy dňa 15. 12. 2010 o 16,00 hodine v priestoroch Novohradského múzea a galérie.

Návštevníci na výstave budú mať možnosť vidieť nové, ale aj tradičné spôsoby práce s akvarelom, nové aj staré - známe témy prezentované na veľkorozmerných ako aj na malých plochách, v klasickom aj novodobom farebnom prevedení. Môžu pozorovať rôznorodosť umeleckých diel vytvorených tou istou technikou prostredníctvom mnohých autorov.

Výstava potrvá do 6.2.2011.

NMG Lučenec

Dávame na známosť !
alebo Način meľinok zhľadnuti!

Opäť pokračujeme témou TIMRAVA – rodný dom - chceme či nechceme?

*V čísle 9/2010 sme uverejnili článok o B.S. Timrave, zámerom bolo vyburcovať verejnosť k lepšiemu zviditeľneniu tejto „našej“ spisovateľky, ale aj snaha pomôcť obci Polichno, lebo tam sa nachádza jej rodný dom a žiaľ v zlom technickom stave. Bezprostredne na tento článok uverejňujeme názory tých, ktorým osud domu nie je ľahostajný. Možno by sme práve rok 2011, v súvislosti so 60. výročím úmrtia, mohli nazvať aj ROKOM TIMRAVY. O stanovisko som požiadal **Katarínu Kočalkovú**, autorku prvého slovenského dokumentu o spisovateľke B.S. Timrave. Film je oficiálne schválenou učebnou pomôckou pre stredné školy. Jej príspevok prinášame:*

Kritický duch pravdy

Keď som pred piatimi rokmi začala nakrúcať dokumentárny film o Božene Slančíkovej Timrave - Moja teta Timrava, neustále som bola konfrontovaná s faktom, že pravdu nechce nikto ani vidieť ani počuť. Počas filmovania v novohradských dedinkách Polichno a Ábelová, kde žila a tvorila naša najznámejšia spisovateľka sme často mali pocit, že nás sprevádza niečo ako kritický duch.

Akoby niekto dohliadal nato, aby pravda vyšla na povrch. Minulosť a súčasnosť má totiž mnoho paralel. Stále je o tých istých reálnych ľuďoch. Mnohí z nich sa aj dnes správajú presne tak, ako ich vo svojich prácach kedysi dávno opisovala Timrava.

Najznámejším Timraviniim dielom sú jednoznačne Ťapákovci. Chronicky lenivú rodinku si všetci pamätáme zo školy. My sme sa pri nakrúcaní filmu s priamymi potomkami Ťapákovcov stretli a boli pre nás najpríjemnejším prekvapením. Jednému z nich Pavlovi Kyseľovi, správcovi rodného domu v Polichne typická ťapákovská lenivosť veľa nehovorí. Fascinovaný Timraviniim dielom a životom sa už dlhé roky snaží o zachovanie jej posolstva pre ďalšie generácie. Vytrvalo bojuje za záchranu budovy, ktorá by vo vyspelej kultúrnej krajine mala nevyčísliteľnú hodnotu. Paľo Kyseľ dokázal v Polichne malý zázrak. Vzbudil v obyvateľoch záujem o ich takmer zabudnutú rodáčku a spoločne dostali rodný dom do stavu, za ktorý sa nemusia hanbiť ani pred zahraničnými turistami. Provizórnu pamätnú izbu začali navštevovať aj školy z celého Slovenska. Dokedy to ale bude možné, je otázne. Budova sa rozpadáva priamo pred očami domácich i turistov.

Dokumentárny film Moja teta Timrava videlo mnoho ľudí nie len na Slovensku, ale aj v zahraničí. Diváci rôznych národností sa pri pozieraní na zábery zruinovaného rodného domu Timraviny veľmi čudovali. Nechápali ako je možné nechať tak schátrať budovu, ktorá bola vyhlásená za štátnu kultúrnu pamiatku.

V zahraničí je takáto situácia nepredstaviteľná, no u nás je každý, kto bojuje za dobré veci z každej strany brzdený zbytočnými prekážkami. Veľmi držím Paľovi Kyseľovi palce, aby sa nevzdával a jedného dňa dotiahol svoju snahu o obnovenie a zachovanie dôstojnej spomienky na veľkú slovenskú spisovateľku do víťazného konca. Verím, že Timravina podobizeň sa už čoskoro bude spokojne usmievať z nových stien svojej pamätnej izby a že kritický duch pravdy bude prítomný už len v spisovateľkiných

pozoruhodných dielach.

Katarína Kočalková

Rok 2011 by sa mohol volať aj
ROK TIMRAVY ?

DO POZORNOSTI!

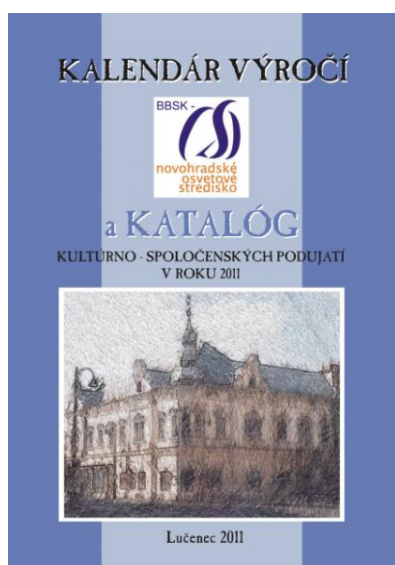
Slávnostný krst knihy

„Poludnica z Čerepeša“

spisovateľky **Hany Koškovej**

sa bude konať 27. januára 2011
v Dome MS v Lučenci.

Kniha je už na pulloch predajní.

Novohradské osvetové
stredisko v Lučenci v týchto
dňoch pripravuje vydanie
publikácie
**„Kalendár výročí a Katalóg
kultúrno-spoločenských
podujatí 2011“.**

*Vinšujem vám vinšovce,
Halič - Tomášovce,
Apatovú - Vidinú,
sto chlievov, jednu sviňu.
(Polichno)*

Kam za kultúrou?

BBSK- Novohradské osvetové stredisko Lučenec

6. 1. – **TROJKRÁĽOVÝ KONCERT**
Chrámového zboru CAMPANA
z Brezničky

Miesto: Rímsko-katolícky kostol
Nanebovzatia Panny Márie vo
Fiľakove o 15. 00 hod.

31. 1. 2011 – **Ivan Bítala**
– výstava fotografií
miesto: NOS Lučenec

BBSK - Novohradská knižnica Lučenec

10.-20.1. 2011

Výstava Biblie

Výstava viac ako 150 rôznych
exponátov pre dospelých,
mládež aj deti v 80 jazykoch
vrátane slovenčiny.

K dispozícii sú rôzne Biblie,
kancionály, spevníky, modlitebné
knížky, obrázkové Biblie, Biblie
a biblické príbehy pre deti
a mládež, mapy a zaujímavé
študijné materiály a komentáre.
Svetovým unikátom je Biblia
v 66 jazykoch - každá Biblická
knihy v jednom jazyku.

Organizátor: NK v Lučenci
v spolupráci s Petrom Hamrozi

Fiľakovo

Hradné múzeum – výstava
„Hrad svetov IV“
– v Bebekovej bašte
Fiľakovského hradu,
potrvá až do 15.2.2011.

Poltár

13. 1. **Oslavy oslobodenia mesta**
– pietny akt kladenia vencov
- *Námestie Oslobodenia*

25. 1. **„Môj prvý koncert“** -
koncert najmenších
talentovaných detí ZUŠ Poltár
z prípravného ročníka a 1.
ročníka - koncertná sála,
Železničná 6, I. poschodie.

Kokava nad Rimavicou

28.1. – **Detské fašiangové
popoludnie v maskách - MKS**

Halič

66. výročie oslobodenie obce

Málinec

29. 1.
– **66. výročie oslobodenie obce**

Lehôtka

Oslavy vzniku SR - ohňostrojom
a občerstvenie – námestie

Mesto Lučenec – mestský úrad, oddelenie kultúry a športu

**14.1. Kladenie vencov pri
príležitosti 66. výročia
oslobodenia mesta Lučenec**
miesto konania :
pamätník na ul. J. Kármána

15.1. Mestský ples
miesto konania:
Dvorana Reduty

**19.1. Vystúpenie Roba Virága
s orchestrom V.I.P. GIPSY**
miesto konania:
DK B.S. Timravy

kam do mesta

Mestské noviny
Týždenník mesta Lučenec • 13. 4. 2007 • Ročník 3 • Číslo 13 • Náklad: 12 000 ks • Cena: zdarma
Tel.: 047/451 31 23, tel./fax: 047/451 31 21, e-mail: mestskenoviny@lucenec.sk

**MEDIÁLNI
PARTNERI:**

REKUS - regionálny kultúrny mesačník. **VYDÁVA:** Novohradské osvetové stredisko, Kármánova 2, 984 01 Lučenec. Registrované na MK SR – evidenčné číslo: EV 3991/10. **REDAKTOR:** Michal Abelovský, tel.: 45 12 703, 45 131 78. **GRAFICKÁ ÚPRAVA:** Renáta Ádamová
ZODPOVEDNÁ: Mária Ambrušová, riaditeľka NOS v Lučenci, fax: 047 /45 12 703.
E-mail: [noslc@noslc.sk](mailto:noslcl@noslc.sk) **TLAČ:** NOS v Lučenci, www.noslcl.sk

NEPREDAJNÉ